

Ed.

297. Nefndaráli:

um frv. til l. um togarakaup ríkisins.

Frá minni hluta fjárhagsnefndar.

Frv. þetta er samhljóða bráðabirgðalögum frá 23. ágúst sl. og hefur nú hlotið samþykki hv. neðri deildar.

Allir munu sammála um það, að þjóðinni sé þörf á að eignast ný framleiðslutæki, þar á meðal togara. Ber að sjálfsögðu að styðja alla skynsamlega viðleitni í þá átt. Hins vegar mun þó mjög orka tvímælis og vera umdeilt, hvort samningur sá, er ríkisstjórnin hefur gert um togarakaup í Bretlandi, sé oss Íslendingum hagkvæmur, bæði að því er snertir verð og gerð skipanna.

Með togarakaupum þessum hefur íslenska ríkið tekið á sig meiri fjárhagslega ábyrgð en dæmi eru til áður, og þó ræðst ríkisstjórnin í slíkt, án þess að leita samþykkis Alþingis. Hún veitir og sjálfri sér heimild með bráðabirgðalögum til stórfelldari lántöku heldur en nokkurn tíma hefur verið veitt. Virðist fjárveitingavald Alþingis og vald þess yfir fjármálum ríkisins yfirleitt vera orðið næsta lítils virði, ef slíkt er látið viðgangast átölulaust.

Að sjálfsögðu bar ríkisstjórninni skylda til að kalla Alþingi saman og bera stórmál þetta undir það, áður en gengið var endanlega frá samningum þessum. Var þetta því sjálfsagðara, sem mörg önnur vandamál þurfti að leysa. Ríkisstjórnin tók þó þann kost að ráða bæði þessu máli og mörgum fleiri til lykta upp á sitt eindæmi. Var þó ríkisstjórninni margbent á það á síðasta þingi, í sambandi við þingfrestunarmálið, að Alþingi þyrfti að koma saman eigi síðar en 1. sept. vegna sumra þessara mála. Virðist stjórnskipulag vort (**þingbundið lýðveldi**) heinlínis vera í nokkurri hættu, ef þessu fer fram. Að bera þessa samninga nú undir Alþingi, eftir að þeir eru gerðir og skuldbindingar teknar gagnvart öðru ríki, er raunverulega formið eitt.

Það álit var látið í ljós af fylgismönnum ríkisstjórnarinnar í nefndinni, að ekki mundi þurfa að nota svipað því alla þá lánsheimild, 60 millj. kr., sem 2. gr. ákveður. Virðist mér þá, eins og í pottinn er búið, óþarfi að veita viðtækari heimild í þessu efni en þörf er á. Legg ég því til, að á frv. verði gerð eftirfarandi

BREYTING:

Við 2. gr. í stað „60 millj. króna“ komi: 30 millj. króna.

Alþingi, 4. des. 1945.

Bernh. Stefánsson.